שצת לערב שצת: **נגבית בשנים.** לפי שממשכנים על הלקח ואין עושים שררה על הצבור פחות משנים: ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדיני ממונות ודיני ממונות בשלשה: ח **מאתים** זוז. קיס להו לרבנן שהלו מספיקים לשנה אחת

הַקֶּפָּהלח. **וְהַקֶּפָּה נִגְבֵּית בִּשְׁנַיִם**לט, **וּמִתְחַלֶּקֶת בִּשְׁלשָׁה**מ: **ח מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם זוּז**מא, **לֹא יִטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי**מב. **הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דִּינָר, אֲפִלּוּ אֶלֶף נוֹתְנִין לוֹ כְּאַחַת**מג, **הֲרֵי זֶה**

והקופה נגבית בשנים. כתב הר"ב ומין עושין שררה וכו'. עיין במשנה ב' פרק ה' דשקלים: ומתחלקת בשלשה. כתב הר"ב לפי שהיא כדיני ממונות שבשלשה. בפרק קמא דב"ב דף מ'. שממלקים אותה כפי צורך העני ורוב גניו. ומפרש התם למילוי תמחוי אף בגבייתה צריך שלשה לפי שתיכף לגבייתה מחלקין אותה ומין לטורח ולבקש השליחי למילוי מלד הגבייה בין תמחוי בין קופה אין כאן דין לפי שאין אין כאדם לבו.

וצמוע"ס שם כתבו בשם רבינו מנחם לפי שהיה ידוע שכוס של כל אחד כמה יתן. וכן דעת הרמב"ם בריש פ"ט מהמ"ע: ח [זוז]. פירוש של מדינה כדאוכא בגמרא מ' פ"ה דכתובות כמ"ש שם בס"ד]. **חסר דינר.** ומלינו בגמרא ה' פ"ט דבבא בתרא לענין שולח שבשלחו שבשאכל דינר דהוי מחילה. לפי שדינר שיעור חשוב. ולכך הכא נמי כשחסר דינר אפילו אלף וכו' נוטל וכן נמנא שמדת הלח הוי נסה בדינר. סוף פ"ב דלמעי. [ועיין פרק י' דכתובות משנה ג']: **אפילו אלף וכו' יטול.** וה"ה נמי לדיני המשנה לעיל כשחסר לו מקלת ממזון שתי סעודות. עיין

מלאכת שלמה

עשרה סעודות כו'. בשבת התם פריך מתני' לת רבנן ולת ר' תדקה לת רבנן דלמרי שלת סעודות חייב תדם לאכול בשבת דע"כ תמקרי הויין לת ר' תדקה דלמר ד' סעודות חייב תדם לאכול בשבת דע"כ שיתקרי הויין. ומוקי לה התם כר"ע דלמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. ולענין סעודת שבת במקן דלפסקי ליה מיכת למימר כרבנן ות"ל כר' תדקה ומיהו האי לצריך לבריות יעשה שבתו חול ואל יצטרך להטיל על תחרים כבוד שבתותיו. וריצת דמתני' דקתני נותנין לו מזון ג' סעודות מוקמינן לה התם אפי' כר' תדקה וכגון דלאכל סעודה בהדיה דלמרי ליה הת דלאכל בהדך בהדיה וכי תיל מלוינן ליה סעודה בהדיה: ופי' הרמב"ם ז"ל ולפי המצטון צריך שיהא י"ב סעודות*) תלת שהם לת מצטו לו סעודה תו**ם) ע"כ. ומצתאי שכתב עליו הת' הר"ר קולימקן תוחמא ז"ל וז"ל וקשה תדמתרי בכתובות בענין המשרה את אשתו ע"י שליח לת יפחות לה משני קבין חטים דהיינו ט"ז סעודות תליבא דריב"ב דלמפ' התם ומוקי לה לד תדא סעודה לאורחי ופרחי נשתרו לה ט"ו וכן תליבא דר"ש קאמר התם אפי' תימא ר"ש אפי' לדידיה הוו תמני

*) א"ה קאי על מ"ש הר"מ שם לפני זה ואולם נעשו י"ד סעודות מזון לשבוע א' מפני שיש ג' סעודות לשבת ואחד עשר בששה ימים הנותרים ב' סעודות בכל יום א' ביום וא' בלילה. **) א"ה וזהו כתירוץ הראשון בשבת שם דמתני' א"ש כרבנן ואמרי' ליה מאי דבעית למיכל במו"ש אכול בשבת.

סרי לד תלת לאורחי ופרחי ונשתרו לה ט"ו מ"מ הרי נותנין לה בכל שבוע ט"ו סעודו' ות"ל דשתי העני שנתנו לו תכמיס בשמוס מה שיספיק לו לפי שלוקח מן הקופה תל בכתן בשביל כבוד שבת שלריך האדם שיהא עורך שולחנו תפי' ג"ל תלת כזית נתנו לה תכמיס סעודה יחידה למוע"ס עכ"ל ז"ל. **ומתחלקת בשלשה.** בספ"ק דקנהדרין משמע תפי' רש"י ז"ל דגובים אותה שים ושלשה תחרים הם המחלקים אותה וכמוע"ס סוף הפרק. וביחושלמי ממרי תיתא חמי דיני ממונות בשלשה דיני נפשות להמיות נפש העני לת כ"ם ופריך ויהיה עשרים ושלשה כיון לדיני נפשות קריית ליה ומשני לתפשר בעוד שהוא מקבץ עשרים ושלשה מגשים יפתכן העני ויחמו. ח **מי שיש לו מאתים זוז.** פי' זוז תדינרין שהם כ"ה זוז לזוי. ופי' הר"ם ז"ל מתחים זוז שזהו שיעור הוצאתו במזונות ובמלבושים וכן במשרה תשתו ע"י שליח תנן בפ' תע"פ שנותן לה שני קבים חטים בכל שבוע והוא שליח דינר שעולה לי"ז דינרין לשנה. וכליס של תחשים זוז ושלשה מעלים ושאר פירות ויכול לעלות למאה זוז [ומתחים זוז דהכא היינו לו ולשתו] ומיהו לת יתכן לדגבי קופה ותמחוי לת כייל תשתו בהדיה עכ"ל ז"ל. פי' שני קבין בשליש דינר וכו' היינו כשד' סלין בסלע כדתנן בתתני' לעיל בשמוך. **חסר דינר.** משמע הת תסר פחות תדינר תינו נוטל. **אפי' אלף נותנים לו כאחת ה"ז**

ציונים

והקופה. תיי' שם ה"ה. שמג שם. טור ושו"ע שם סימן רנו סעיף ג. ב"ב ח: ח **מי שיש לו**. סוטה כת: תוספות ב"ק דף ז. ובהג"ה פ"ת סי' ב'. תיי' שם סי"ג. שמג שם. טוש"ע שם סימן רנג סעיף ג.

תוספות חדשים

ח [תי"ט ד"ה] **חסר דינר כו' לפי שדינר שיעור חשוב ע"כ.** משמע דפחות מדינר תת יסתר לו לת יטול ולת משמע כן בירושלמי גבי מעשה דתלמידו של ר' לתיתא התם לתסרו לו תד קרט ע"ם וע"כ נראה דלתו דוקא נקט דינר דה"ה כל שהוא. [שם] **אפילו אלף כו'.** עיין ב"ק דף ז' ע"ת שכתב"י ז"ל פי' תפילו שוה תלף זוז ע"ם ועי"ל תפילו תלף בני תדם נותנים לו כאחד.

חידושי מהרי"ח

ז [במשנה] **מי שיש לו מזון כו' מן התמחוי כו' מן הקופה כו'.** פי' תמחוי הוא לעניי עולם מחלקין להם בכל יום וקופה הוא לעניי העיר ומחלקין להם בכל ערב שבת וק"ל.

תוספות אנשי שם

ח במשנה **מאתים** זוז. נ"ל דהיינו דינר כדמוכח מפירקין ב"ק דל"ו והיינו דקתני סיפא חסר דינר לומר דהיינו זוז היינו דינר כדלייק בעלמא פתם בכל ושיים בחגיגה וכ"מ דמשיב התם למלא מדינה פלגא דזוזא ומלא שמיעי שבמלא זוזי ומלא זוזי הוא ד' דינרין כמ"ש כל המפרשים במשנה הקודמת ומלא דזוז היינו דינר וכן מלאתי בערך זוז בהדיא (לח"מ):

יכין תפארת ישראל בועז

לח. שמוזכת מע"ם לע"ם לתסוף ממון לעניי העיר המכובדים: **לט.** לתין עושין שררה על הצבור פחות מב': **מ.** מדהיא כדיני ממונות. לתלק לכל עני לפי רוב גניו והטרכותיו. ולפיכך דינו כדיני ממונות. **מא.** כל זוז מעה כרמב"ם כתן (במ"ז). ומשקלו שבעה ½ קווינטו כסף נקי [ועי' מ"ם בפ"ד בפיכורים פ"ו דשבועות] ממלא ר' זוז הוא (ט"ז לעט ומלי) [מ' לעטה ושליש] כסף נקי והוא לכל היותר (י"ל כ"ט) [ה' כ"ט וג' שלישים] בקירוב. וזומן הם"ם הוא תגי בהכי לפרנס ל"ע בהן ובכך תגי ליה לשנה לכסות ומזונות. ומ"כ לבהכי תקנו ר' זוז לבתולה. שלא תצטרך לבקש שנה תמימה. ורמז למקבלי בקה. בבגמטריא קל"ט. מיהו ר' זוז בנקט לאו דוקא. הם"ם סמורה מטלטלין וקרקעות כל שתינן לבמיעו ושוין ר' זוז. וכדמשיק היו ממוכנין וכו': **מב.** נקט הני שהן הפקר. ולפשר שלא יטלם עני. ומכ"ם לבקה. שמוצא תלקו ומתבזה טפי ומפסיד ג"כ לעייט דעלמא:

מג. וכ"ם נוטלן לו ל' לתך זוז:

משנה ראשונה

מתחלק בכל יום והקופה מע"ם לע"ם ול"ת כיון שמחלקין בכל יום למה מוכיון ומחלקין בע"ם. היינו טעמא דהתמחוי לעניי עולם והקופה לעניי תותה העיר תל תמיד בפ"ק דע"כ. ומשום דעניי עולם תינן קבועין הכי תזלו והכי תתו לריך לחלק בכל יום ולעניי העיר שקבועין מתחלק בע"ם. וע"ל דתמחוי עיקרה למזונות ומבשילין שזה נקרא תמחוי בפ"ג דכריתות מ"ט תע"פ שים שוטנין מעות. וקופה עיקרה למעות וכ"מ פ"ק דב"ב. **והקופה נגבית בשנים.** פי' הר"ב שתין עושין שררה וכו' תבל תשום שמחלה תין ממנין תלת תפילו הוא יחידי הכי תמר בגמ'. ומשמע משום שמחלה תין ממנין תלת תדא כשר וידוע שהוא נאמן. ומדברי הרמב"ם נראה דקופה הוא דבר קבוע על כל אחד כמה יתן וע"כ י"ל דלילה תשה כיון דעיבל לתיגלויי. **ומתחלקת בשלשה.**

ציונים

אין מחייבין כתוספות סמ. מיי' סה"ל. סמג סה. טור ושלחן ערוך סה: ט **מי שיש לו**. מיי' סה"ג. סמג סה. טור ושו"ע סה.

שינויי נוסחאות

ח **לבעל חובו או לכתובת אשתו** ניכוסלמי בכתובת אשתו או לבעל חובו וכ"ה בד"ס.

תוספות חדשים

[בר"ב ד"ה] **ואת כלי תשמישו כו' אפילו לקט שכחה ופאה עד שימכור עכ"ל.** לפי דבריו לעיל לאפילו לשו"פ לא יטול ממעון קונים התוס' על ר"ח כתובות דף ס"ח ע"ב ד"ה כאן לאחר גיבוי ע"ש לעיל דברי הר"ב גם הבריית"ת מיירי בלשו"פ ולא ידעתי למה תלה התו"ט לתכן קונים התוספות דוקא ע"פ גירסתו דגם מי שימת שדעת הר"ב כר"ח ממעון שפיר קונים התוספות גם מלת בשעה י"ל זה מקרי בשעה כיון שאינו נוטל מקופה וכן משמע ברמ"ה שם ועיין שם ומ"ש הרמ"ה שם בפירוש אחר של ר"ח ומקבלת כתבה ליטול מן הקופה י"ל דלאו דוקא נקט קופה דה"ה בלשו"פ ומתיבת קונים התוספות דלאו דוקא נקט בקופה קיים יותר דהא מתני' דהכא ודלעי מלשו"פ מיירי ולאו דוקא ועו"ש ותו"ק ועי' ב"ק דף ז' ע"ב רש"י ותוס' שם. [משנה ט] **מי שיש לו חמשים כו'.** ותם יחסר דיבר כמחצית מסר דיבר דמשנה ג' וכ"ל דלפילו לפ"ד התו"ט לעיל דדוקא דיבר בכלן ג"ל אלא רבע דיבר דכל רבע נחשב לדיבר.

תוספות אנשי שם

לכתובת אשתו. לא מבעי לבע"ח דיתן לגבות ממיטב אלא לאפילו לכתובת אשתו אלא לאחר מיתה. והא נמי אינו אלא ספיקא שאם מתה היא יירשנה אפ"ה יטול (ש"ל). בר"ב ד"ה **ואת כלי תשמישו כו' אפילו לשו"פ כו'.** ומיהא נמי מוקמינן מתניתין התם דהא דתין מחייבין למכור היינו בכלי תשמיש שבבית כגון כלי אכילה וכדומה אבל כלי מוזנות חייב למכרן וליקח פחותים מהן ולדינא לא פליגי ומ"ה הרמב"ם בפ"ט פסק כתוספתא וכן הר"ף והרא"ש. ול"ל שגם הר"ב השמיענו זה במ"ש כלים יפים שמשתמש בהם בשבתות וכרגלים הרי הלא מיירי אלא בכלי אכילה ומלבוש וכדומה אבל לא בכלי מוזנות (ש"ל): ט בר"ב ד"ה **מי שיש לו כו' כמאתן דלא עבדין.** וא"ת לעיל דתנן הי' מחזיק חסר דיבר כו' ס"ז טוטל חמתי יטול יפת ויתן בהם. וי"ל דמיירי שאינו בקי כמו"מ וכ"כ הר"מ בפי' (ב"ד).

נפירוש רמ"י דשבת דף קיח [ד"ה י"ל סעודות]: **אין מחייבין אותו למכור וכו'.** לשון הר"ב והני מילי כשבת ליטול לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של צדקה שמתפרנס בנעשה וכו' וכיוצא בזה דברי הר"ם. וזה ביאורם שאם מתפרנס מקרובין על ידי מעשר עני שמילין מהגורן לביתם לתת לקרוביהם כלעיל ובא ליטול לקט שכחה ופאה. אין מוחין בידו. הואיל ומילי להפקר הן. ואין מחייבין אותו למכור וכו'. אבל אם נוטל מהגבאי ויהיה בכלל עניי העיר

יְטוֹל. הָיוּ מְמֻשְׁכָּנִין לְבַעַל חוֹבוֹ אוֹ לְכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ[ח], הֲרֵי זֶה יְטוֹל. אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִמְכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ[ט]: ט מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז

מז לפי' לקט וכו' אין מניחין אותו ליטול אלא ימעיט מתנות שאר עניים. ואין נראה שדעת הר"ב והר"ם למה שפירשו המוס' פ"ו דכתובות דף סח. שכך כתבו בשם ר"ת שאינו נוטל מקופה של צדקה אלא מדברים שהם של הפקר כגון לקט שכחה ופאה וכו' ע"כ. שאלת בנעשה אין לה ענין לזה הפירוש. [ובביאור הזה שכתבתי מתיישב מה

פירוש המשניות להרמב"ם

יום השבת והוא השלמת ג' סעודות של שבת. ח **ממושכנין.** ידוע ואפי' אם יש לו כלי כסף וכלי זהב כגון כוסות וקערות אינו חייב למוכרם (עד) [קודם] שיקח מתנות עניים ויכתב בכללם (אז) [אבל אחר שלקח מהצדקה] יאמרו לו מכור אותם הכלים וקנה אחרים ואל תמעיט מתנות עניים.

חסלת מסכת פיאה

מלאכת שלמה

יטול. משמע שר"ל אפי' אלף זוזים נותנים לו כאחת ה"ז יטול אין שנותנם לו אלא ג' אין שנותנים אותם לו הרבה בג"פ. מיהו קשה דאי מלא אלף קאי אזוזים הו"ל למיתני אפי' נותנים לו אלף כאחת ה"ז יטול או לכ"פ לימני אפי' אלף ניתנין לו כאחת ה"ז יטול אלא ודאי משמע טפי דמלא אלף קאי אג"פ הנותנים והוי רבותא טפי דאלף תימא ג"פ לגמלם וה"כ כיון שקבל זו ג' או שיש הרי נשלמו לו המתנים והותר קמ"ל דלעפ"כ יטול ואפילו קריין בהו ויטול כל מה שנותנים לו. ומכ"ש אם יקבלו הרבה ויתנום לו ע"י שליח אלא מהם או מזולתם ליטול הכל. ותמהתי אלא רמז הוא כלל גוסס מפרש גם לא הרמב"ם ז"ל לא בפי' המשנה גם לא שם בתפארת. אלא כ"ש מנאתי בתוי"ד ז"ל ויטול וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו אלא שליח אלמד שיצטרך לבריות וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו נפטר מן העולם עד שיפרנס אחרים מכאן ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. ואמר המלקט כך הוא הנוסח הנאמר בתמיהין כמו שכתבתי. ועד כאן לבד היא המשנה ע"ג דבהרמב"ם ז"ל וז"ל בפי' הרמ"ן. אלא זמן רב מנאתי שכתב הת' הר"ר יהוסף מסכמי ז"ל וז"ל בפי' אפי' אלף נותנין לו כאחת כן משמע הלשון ול"ע ע"כ: **אין מחייבין אותו וכו'.** דף ס"ח פרכי' עלה והתניא היה משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף. בכלי כסף ישתמש בכלי נחשת. ומשני אמר רבה בר רב הונא במתריסאה דכספא. יש שפי' שהיא המגרדת שמגרדין בה בצית המרקן. רב פפא אמר לא קשיא כאן קודם שיצא לידי גיבוי כאן לאחר שיצא לידי גיבוי. פי' הר"ף והרא"ש ז"ל כ"ז שאינו נוטל אלא בנעשה אין מחייבין אותו למכור כלי משמשיו אבל אם הוצרך ליטול מן הגבוי של קופה אין נותנין אלא לאחר שימכור ע"כ. ולזה הפי' הסכים הר"ן ז"ל. וכתב שפי' רש"י ז"ל אינו מתוור. ור"ת ז"ל פי' קודם שיצא ליטול מקופה של צדקה מחייבין אותו למכור לאחר שצא לידי גיבוי שכבר נטל מן הקופה אם שוב נזדמנו לו כלי בית אין מחייבין אותו למכור ע"כ והוא שם בגמרא. וכתב בסמ"ק סוף סי' רמ"ז ודין תמחוי וקופה אינו נוהג בזה"ז בזמנינו וכן דין מי שיש לו מאתים זוז אינו נוהג בזמנינו ע"כ. ומצאתי כתוב שאל רבנו יהודה בן רבנו קולונימוס מבניו של ה"ר אליעזר מגרמיזא את רבנו אפרים מי שיש לו מאתים זוז אם יכול ליטול צדקה או לא אם יש למותו ללמו"פ או לא. והשיב דהכל לפי פרנסתו ופרנסת מנשי ביתו ולפי מה שהוא רגיל במעונגים. מיהו אם הוא יחיד לא יטול דאפי' מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי ע"כ. וע"ש בזו"ד: ט **מי שיש לו**. מי שיש לו מאתים זוז והוא נותן ומוסיף ונותן בסח ה"ז לא יטול וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו אלא שליח שיצטרך לבריות וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו נפטר מן העולם עד שיפרנס אחרים מכאן ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. אמר המלקט כך הוא הנוסח הנאמר בתמיהין כמו שכתבתי. ועד כאן לבד היא המשנה בע"ג דבהרמב"ם ז"ל וז"ל בפוסק ה' מ"ע בתרוויהו נקט אינו רוצה ליטול שיך למיתני לשון נקיט טפי אינו נפטר כו' ולענ"ד נראה עוד לומר דגבי מי שאינו צריך ליטול ונוטל שיך למיתני אינו אלא אם כן יצריך כלומר לאפשר שהוא מוכן לשתים רעות אחת שלא יצריך ליטול ואינו נוטל ואם בחולי יצריך יצטרך לבריות והצדיק הצריך ליטול ואינו נוטל לא מיבעיא שלא יצטרך לבריות אלא אדרבא יפרנס אחרים משלו ולא זו בלבד אלא שגם יצריך בטובה ושלוה והיינו אינו נפטר מן העולם הוי לשון שפיר מאינו אלא מן הזקנה ובכל שכן לדעתו ז"ל שהוא קובר שגם הסיפא ההיא היא משנה. ומה שכ' בספרים וכן

מד. שעשה הכלים והתכשיטין והסחורה או הקרקעות אפותקי לשמו. ואפילו עוד יושבת אתמיו: **מה.** היפיס. וה"מ כשאינו נוטל רק

משנה ראשונה

היו ממושכנים לב"ח ולכתובת אשתו. לאו שמשועבדים להם קאמר דמטלטלי לא משעבדי לב"א ולא לכתובה אלא ממושכנים היינו שכתב להם שמלאו יגבו מהם. **למכור את ביתו.** ביתו היינו חדר של דירתו אבל אם יש לו מדרים יותר מכדי דירתו מייב למכור ואם אינו יכול למכור לשעה זו או אם ימהר למכור זילי נכסי נמי אינו מייב כדאיתא בפוסקים. **ט מי שיש לו חמשים זוז.** ואפילו אלף נותנין לו ה"ז יטול כדלעיל. ודע דכל הני שיעוריס דכולי פרקין היינו לפרנסתו לבד ולא לפרנסת משתו ובניו דומיא דקופה

ז בפרק ב' דכתובות [משנה ט] **מי שיש לו חמשים זוז אשר יסחרו בהם ישוו מאתים שלא יסחרו בהם כי במה שאמר בהלכה הקודמת לזו מי שיש לו מאתים זוז לא יטול כשיהיו בטלות שאינו יודע לסחור בהם אבל כשיהיה יודע לסחור בהם אפילו לא יתעסק אלא בחמשים זוזים מהם אסור לו ליקח מתנות העניים.**

כמחמיס ללמ עבדין: **וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל** וכו'. כגון שדוחק עצמו במלאכה ומסתפק במעשה ידיו כדי שלא יתפרנס מחמרים. אבל אם אין מעשה ידיו מספיקים לו ומקנף עצמו בחיי נער קרובין למיתה על זה אמרו כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ומסור לרחם עליו, על נפשיה לא חייס כל שכן על אחרים:

סליק מסכת פאה

וְהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶם, הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל[מז]. **וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִטּוֹל וְנוֹטֵל, אֵינוֹ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם**[מז] **עַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ לִטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל, אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפַרְנֵס אֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ, וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר,** (ירמיה יז) **בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ**[מח]. **וְכֵן דַּיָּן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ**[מט]. **וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ לֹא חֹגֵר,**

שהקשו התוספות להתם כמ"ש בספרי ס' מעדני מלך בסק"ז]: **ט אינו מת מן הזקנה.** לעיל תנא אינו נפטר מן העולם משום דלעיל דמין צריך ליטול ונוטל וזה לפי שמושם שלא יהיה לו פרנסה כל ימי חייו לכך לומר במדת עושם שאינו נפטר מן העולם כי אינם רגוש לא יחיה וגם כי ימות אינו נפטר וכו'. והכא לצריך ליטול ואינו נוטל ובטחונו בקונו לכך לומר במדת שכרו שיזקין ואינו מת מן הזקנה וכו'. ויש ספרים גורסין בתרוייהו אינו מת מן הזקנה. וכן העתיק הרמב"ם בסוף הלכות מתנות עניים: **עד שיפרנס אחרים.** כתב הר"ב אבל אם אין מעשה ידיו מספיקין וכו' אסור לרחם עליו. כך מייאב הר"ש אליבא הירושלמי וצריך לפרש אסור לרחם עליו בגב קאמר דאי ליתן לו הא ממרן אינו רוצה ליטול. ובספר יפה מראה כתב דרוצה לומר לבקש מחבורות להמציא לו ממון דרך הלוואה וכיוצא בזה: **וכן דיין שדן דין אמת לאמתו.** ובגמרא פרק קמא דסנהד (דף י) כל דיין שדן דין אמת לאמתו כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. וז"ל הב"י בריש טור חושן משפט. כתבו התוס' לאפוקי דין מרומה ע"כ. ונראה דבמיבת אמת הוי סגי ומאי לאמתו. וי"ל דאע"פ שידון הדיין דין אמת אם מצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב לא הוי לאמתו עכ"ל. ורבינו בספר גור אריה בפרשת יתרו כתב ולי היה נראה שכך פירושו לאפוקי דין שודא דדייני שהדבר הזה אינו תולה באמת רק בחומד ובמחשבה ואין זה לאמתו. וכן אם בן מצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב לא הוי לאמתו עכ"ל. ורבינו בספר גור אריה בפרשת יתרו כתב ולי היה נראה שכך פירושו לאפוקי דין שודא דדייני שהדבר הזה אינו תולה באמת רק בחומד ובמחשבה ואין זה לאמתו. וכן אם בן דין של שיקול הדעת כגון דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי ופוגיא דעלמא כחד אזלא והדיין פסק כך אין זה שפסק דין לאמתו דהא לא ידע שהאמת הוא כך רק סוגיא דעלמא כך הוא ולא נקרא דיין שדן דין אמת לאמתו אזה לא הוי רק כאחר פסק דין אמת ברור. ופי' זה אמת ברור עכ"ל. ואני הפירושים אינו עולים ומתייאשים אלא לגמ' דשבת אבל למשנתנו דמייתי לה מקרא דוהיה ה' מבטחו לא שייכי. לכך נ"ל דמשנתנו לאמתו ולא לשומדו קאמרה והיינו והיה ה' מבטחו אינו מצפה לחשלום גמול. וכן קרא דכי השומד יעור דמייתי לה בסיפא דאתני' מפרש רש"י בפ' משפטים לענין לשפוט אמת. ולפי זה וכל דיין שלוקח שוחד ומטה את הדין לתנן היינו אפי' לזכות הזכאי. ושפיר קאי ליה נטייה כיון שאינו פוסק מצד דרך האמת אלא מצד השוחד. [ועוד מצאתי להתוס' פ' קמא

ציונים

וכל מי שא"צ. מיי' שם פ"י ה"ט. סמג שם. טוש"ע שם סי' רנה סעיף ג. **וכל מי שצריך.** מיי' שם ובספי"ב מהל' זכייה ומתנה.

שינויי נוסחאות

ט **נפטר מן העולם** ירושלמי מת מן הזקנה וכ"ס בד"ס. **ועליו הכתוב אומר** ירוש' ע"ז נאמר וכ"ס בד"ס:

תוספות חדשים

[שם] **לא חיגר כו'.** פי' עני עושה רמאות כדי שיתנו לו יותר לצדקה ועי"ז מניח שפיר פסוק לצדק כו' וה"פ לצדק להשיגו לצדקה בצדק תרדוף ולא ברמאות ואין צריך לומר לצדק קמי רק על דיין כמ"ש התוי"ט ד"ה לצדק ע"ש.

חידושי מהרי"ח

ט [במשנה] **וכן דיין שדן דין לאמתו כו'.** עיין על הכל בתוי"ט. אבל יש לדקדק דלא דמו כלל לרישא דשם צריך ליטול ולא היה לו שום חטא אם היה נוטל רק שמחמת חסידות אינו נוטל אבל כאן אם היה נוטל הדיין שוחד אז היה חוטא ואינו מדת חסידות רק הדין הוא כך. לכן אפשר לומר שתיבת דין אמת היינו דין ולאמתו היינו שלפעמים דן דין אמת רק שיש שבועה אז מצוה על הדיין לעשות פשרה וזהו לאמתו שלא יהא שם שבועה וא"כ מן הדין שרי ליטול שכר על הפשרה והוא אינו נוטל זהו מדת חסידות ואז הוי דומיא דרישא ושייך שפיר אחר זה הפסוק צדק צדק תרדוף שכתב הרב תוי"ט דקאי על הדיין הג' ולפי דברי ניחא מאד משום דבגמ' דרשינן מזה צדק צדק אחד לדין ואחד לפשרה וק"ל.

תוספות אנשי שם

תוי"ט ד"ה **אינו מת כו' שנים רבות לא יחיה כו'.** יש לדקדק שכאן במשנתינו תנן וכל מי שאינו לא חגר כו' אינו מת מן הזקנה כו'. וי"ל דהתם צריך ליטול לגלא שאינו חגר כו' ועושה עצמו כאחד מהן כדי שיתמו עליו יותר

מלאכת שלמה

דיין וכו' אינו מסדר נוסח המשנה וגם הרי"ף ז"ל כתב לא מצאתי' בכל הספרים ע"כ. ומעפ"כ נ"ל לכוונתה הגה למלות רבון הרועה לשמוח להיות בריית' בלי טעות וז היא וכן דיין שדן דין אמת לאמתו שנא' לדק לדק תרדוף וכל מי שאינו לא חגר ולא קושע ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהן אינו אלא מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהן שנא' ודורש רעה תבושתו וכל דיין שלוקח שוחד ומטה את הדין אינו אלא מת מן הזקנה עד שיניעו כחות שנא' ושוחד לא תקח כי השוחד וכו'. לכן במוס' יו"ט כתובה בסדר המשנה כמ"ש ופרשה ופלפל בה ע"ש. ירושלמי ממשין דעדין טבן ממחתן דלא עבדן כלומר ממחתן מסר דינר להתם יטול והכא לא יטול ה"ר שמשון ז"ל. ונראה בעיני שמצאתי כתוב בהא דקתני בתמני' עד שיפרנס אחרים משלו ועליו הכתוב אומר וכו' ה"פ בדוך הגבר ר"ל מבורך יהיה בנכסיו הגבר אשר יבטח בה'. ועוד יפלא לו ה' שכאן שיהיו בנ"א בוטחין בו והוא מפרנסן והיינו והיה ה' מבטחו. וכמדומה לי שגם זה מבאורי החכם הר"ר שלמה שיריליי"ו ז"ל.

סליק פרקא ולליקא לה מס' פאה. תושל"ב עלמיא. בעה"י שובר זרוע רשע ורמאי נתחיל מסכת דמאי

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

לקט שכחה ופאה שהן הפקר. אבל בוטל לצדקה מגבאי. תפילו לקט וכו' אין מניחין לו ללקט. עד שימכור כלי תשמישו היפיס: **מו.** לקט שכחה ופאה ולצדקה לטבין ממשין דעבדין מר' לגא עבדין: **מז.** ולא אמר מהזקנה כבסיפא. דמלהפסיד לעניים. ענש שלא יצריך ימים. משנ"כ בסיפא שונא מתנות יחיה: **מח.** ר"ל שיהיה ה' עמו עד שעשיר יבטחו גם בישועתו להם: **מט.** ר"ל לפעמים אף שהדין אמת. הוא היה אמת שהרוויח זה או שהפסיד זה מאהבה או שנאה ועי"ז הוא עלול להכשל בדין מפני אהבת או שנאת אדם להצי שירא או ייטב לו. אבל זה שבוטח בה' ואינו יכול משום הפסד שיתגלגל לו ע"י שידין דין אמת. יהיה ה' בעזרו: **נ.** בגיל

משנה ראשונה

ותמהו שהם כדי פרנסתו יחידי וכ"כ הר"ש במתני' לעיל. ומשמע מי שיש לו מאה וכיוצ בסיעור לפי הפשוט אם יש לכל נפש מאתים זוז או לו ממשן לעבדין לו יטלו ופחות מכן יטלו. והא דתני במתני' לעיל ממושכנים לכתובת אשתו משמע דיש לו מאה וסגי במאתים. נמי לפי הפשוט תאמר שיש לכל אחד מאתים. ל"נ אם יש לו מאתים הוא אינו נוטל אבל אשתו **דין אמת לאמתו**: ע' בתוי"ט כמה פירושים על כפל לשון אמת לאמיתו. ויש לפרש לפי שיש מקום לדיין למנוע עצמו מלדון בטענה שאפילו יהא נראה לו בדעתו שדן דין אמת.

די לו בעושה שנעשה כף' מהם אבל יוכל להצריך ימים וכתן שלי"ל ליטול מתרוייהו עבדי ליה מן השמים שיהו מצריך ימים וגם כי ימות אינו נפטר מן העולם כו' וצריך ליטול ואינו נוטל שכרו כפול מן השמים שמצריך ימים ומפרנס מחברים משלו (תה"ר): במשנה **ועליו הכתוב אומר ברוך כו'**. וע"ש מאי משמע מהאי קרא דיפרנס מחברים. וי"ל במ"ש רז"ל בדבריס רבה בסדר שופטים ע"ר סימון בשם בייב"ל כל מי שבוטח בה' זוכה להיות כיו"ב מנין שנאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. פי' שהוא כביכול יהיה ה' ומינה שפיר ליפרנס מחברים משלו דומה ליולדו שזן את הכל (רמ"ז). ול"ע דסמיך אהא דכתיב בחריש והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו וכו' שדומה לעץ דמזון לכלא פיה (ש"ל): **וכן דיין כו'**. גם ענין זה אינו מוך מענייתא דמכילתין שהרי גם חלוק מ"ע נקרא דין כמ"ש דמתחלקת בשלשה דהוי"ל ד"מ (רמ"ז). ובפ' ש"ל כ' שמעתי מפי מורי הרב המובהק כמה"ר רי"ב נר"ו דשפיר דמי להתוס' דלעיל שצריך ליטול ואינו נוטל וה"ר ר"ל דין דשרי ליה ליקח שכר בטלה דמומה כלשאכתן בכמה ממורתי בגמ' ואם אינו נוטל מע"ג דשרי אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס מחברים משלו שגם

שינויי נוסחאות
שנאמר צדק כו' בירושלמי שנא' ודורש רעה תבואנו ונאמר צדק כו'. **שעיניו** בירושלמי שיהו עיניו. **יעור פקחים** בכה"י יעור עיני חכמים וכ"ה במשנ"ג.

ראשון לציון
ט [תוי"ט ד"ה] **וכן דיין שדן כו' שלא יטו את הדין**. ועי' תוס' מגילה ט"ו: ד"ה זה הלן.

תום' רעק"א
ט [אות פה] בתי"ט ד"ה **ולא פסח. פירוש בשתי רגליו**. ר"ל דתרוייהו במשמע בין ברגל אחד ובין בב' רגלים ונקרא פסח ע"ש שצריך לפסוח בהליכתו וכ"ה בהדיא בת"כ פ' אמור וז"ל פסח בין חגר בב' רגלים ובין חגר ברגל אחד נקרא פסח כו'. וזכורני שבק"ק ליסא סמכו ע"ז הבד"צ יצ"ו בגט שהי' בעיר עוד אחד ששמו ושם אביו ואבי אביו כשם המגרש ועשו סימן וכתבו הפסח שהמגרש היה חגר ברגל אחד וכדי שלא יהא נראה ששמו פסח כתבו הפסח. ולא רצו לכתוב חגר כי התיבה משתנה פעמים בלא חיגר ביו"ד ופעמים חגיר יו"ד ופעמים חגיר ופעמים חגרא.

סליק מסכת פאה

דבגע בתרע דף מ' שכתבו מימת לאפוקי דין מרומה שאין ממכרין חומו וכו' לממתו שלא יטו את הדין]: **ולא פסח**. °פירוש בשני רגליו כעין שנאמר בפיבוחת (שמואל ב ד) נכה רגלים וגו' ויפסח: **שנאמר צדק צדק תרדוף**. ויש ספריס גורסים שנא' (משלי יח) ודורש רעה תבואנו ומומר לדק לדק תרלוף. ונראה לדורש רעה רמיה על מי שאינו חגר וכו' ונדק לדק רמיה על כל דיין וכו': **וכל דיין שלוקח שוחד וכו'**. להכי הכניס בגע בכל מי שאינו חגר כו' בין וכן דיין וכו' לוכל דיין וכו' כדי ללמוד ממי שאינו חגר וכו' ועוסק עלמו כן וכו' על וכל דיין דהכי נמי דיין שלוקח שוחד ועוסק עלמו כאילו אינו רואה החמת ומחייב הזכאי וה"ה נמי כשמוכה הזכאי מחמת השוחד שג"כ אינו רואה החמת נמה שהוא חמת ומלפיכך עיניו כהות: [**שנאמר כי השוחד וכו'**. עיין מה שכתבתי בסוף מסכת ידים]:

סליק מסכת פאה ונתחיל מסכת דמאי בס"ד

וְלֹא סוּמָא, וְלֹא פִסֵּחַנא, וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאַחַד מֵהֶם, אֵינוֹ מֵת מִן הַזְּקָנָהנב עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּאַחַד מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר* (דברים טז) צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף.נג וְכָל דַּיָּן שֶׁלּוֹקֵחַ שׁוֹחַד וּמַטֶּה אֶת הַדִּין, אֵינוֹ מֵת מִן הַזְּקָנָה עַד שֶׁיְּעַוְּרוּ כֻּלָּהוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות כג) וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וְגוֹ': סליק מסכת פאה

* בס"א משלי י"א ודורש רעה תבואני ונאמר צדק צדק וגו'.

תפארת ישראל

נא. נצ' רגליו ועומה ג"ע כך מלמוח עני שלמתו עליו. ופ"ה נעגע מלמממיעו בכבוד שמים כלילו בלא בעל מום יומר בעולם. והרי הכוומה בריות יפות ללין ליתן שבח לשמו יתברך וזה כפוי טובה. ומתוה למה לא נקט חגר ופסח יחדו והפסיק ביניהן עם קומת. וי"ל לתסמך חגר לקומת לשמעינן קומת דומית לחגר. להיינו אף שעומה ג"ע קומת לק נצען ג' לפ"ה נעגע: **נב.** גם הכא נקט מן הזקנה לבזקנה עדיין יש לחוש שאם היה בא דין זה לפני גדול ממנו יתבדר לו שטעה ות"כ אין לך דבר שיזדקק לדון שמא יטעה. ע"ו אמר לתמתו שלין לו אלא לפי שהחמת שלו לתפוקי מה יודע שהוא שקר. אבל אם בעיניו הוא דין אמת אין לו לחוש יומר שאפילו אם טעה אין לו לאמאה כיון שדקדק לפי לאות עיניו. והכי איתא בהדיא בגמ' ספ"ק דסנהדרין שמא יאמר הדיין מה לי ולכרה הזאת שאם טעה אינגע וילכה למטע עלמו מהדין ת"ל ועמכם בדבר המשפט אין לדיין אלא מה שעיניו רואות. ופי' רש"י מלוין כל אלה ע"י רפיון כאו ומולשת אבריו. ומדנפל תורת חדד לסכינא [בשבת ל"ג ע"ב]: **נג.** מייתי ג' לאיות מצ' קלמי. דהיינו על ג' דברים דקאמר מקמי הכי. דהיינו דיין. והעושה ע"ע מגר וכו'. אלא לחשיב הרחיות ממטה למעלה. דהרחיה לדיין הוא מדכתיב נדק נדק תרדוף. מדכפל אלא נדק. היינו דין אמת לאמתו:

סליק מסכת פאה

משנה ראשונה

לפי מה שעיניו רואות יוציאו לנדקו ולאמתו ע"כ. וכן משמע מלשון הטור מ"מ סי' ח' שסמוך לדיין שדן דין אמת לאמתו כתב כך שמא יאמר הדיין מה לי ולכרה כו' וכן סילדן רמ"ח בש"ע ולכאורה לפ"ל לכותבו כאן אלא גבי עוסק אם אין דן לאמתו שעושה גדול יש מקום לדיין לומר מה לי ולכרה. ולאחי לפי' ניחא דמתיבא לאמתו משמע הכי שאין לו לומר מה לי וכו'.

סליק מסכת פאה

תוספות אנשי שם

זה מרמה גדול בטעותו בהקב"ה. ופ"ז מוכן נמי דקמ"ל דכוותא דדיין דאע"ג דמה שהיה יכול ליטול הוא כדי לעשות מלוה לדון ופפ"ה אינו נוטל זה ולאי משנה תסידים לגמרי ע"כ. וכ"כ בפ' לה"מ למשניות וסיים אבל הדן דין אמת שלא לאמתו כלומר לפ שבעבור שהבא החמת ונראו רק בעבור שאפרנסין חומו או ת"ל דהכונה הן הקהל או שנוטל שכר בעלה אע"ג דשרי מ"מ לפ שקרא דן דין אמת לאמתו ולפ הוי שותף להקב"ה כמ"ש כי זה דן דין אמת להגאמו בעבור שכרו והקב"ה נרצה לת השועה על לד התסד כדכתיב עולם תסד יבנה וזה דומה למי שקורא ליטול ונוטל ללא מייתי התמה בהא ע"כ. תוי"ט ד"ה **ולא פסח פי' בשתי רגליו כו'**. כ' הב"ד כלומ' ומצר לעעיל ברגל אחד ולפ"ז ניהרל בפ"ק דמגיגה תנן הכל מייצין בראשי חודש כו' ומצר. וע"כ היינו בב' רגליו מדאמרינן בגמ' דהסם לף ג' מצר ברגלו ג' פעור מן הרחיה כו' וש"מ דלפו"ז דאמר משמע נמי בב' רגליו אלא דהכא תנא מצר ופסא מהני דהדי הנים התנא לאצר בב' רגליו אם פסא כליעה דקרא ומי שהוא ברגל ג' קרא לו מצר למתני בל' קלרה. אבל לעולם דהיינו מצר היינו פסא אלא שפסא ל' תורה ומצר ל' תכמים ומדא דהכל אחד דמרגוס של פסא מצינ וכ"כ בתוספ' הערוך. אלא דהכא בתמני' נקט הכי כלאמרן ודוקא ג"ש דלא תנן התם בתגיגה פסא ג"כ שהרי היינו מצר והכא קמ"ל שאם עושה עלמו מצר ברגל ג' כן יפא לו ואם בשניים ה"ל מבוחנו בשנים. וה"ט שהפסיק בסוחת בין מצר לפסא לומר דה"ה נמי בסוחת שאם עושה עלמו סוחת בא' מאלו בשנים בסוחת מפסרא בתרי גווני והוא נמשך לפניו עם מצר ולאחריו עם פסא (ש"ל): במשנה **עד שיהיה כאחד מהם**. שמעתי טעם לזה ע"פ מה דאי' בתלק דהמתים יעמדו במומן ואת"כ יתרפאו אלא יאמרו אחר הוא ונמצא זה שאינו כבעל מום לא יאחר אלא שהמתים אלא כמו שהיה בתמת יאמרו אחר הוא לכך יומת במום זה בתמת כדי שיעמוד כן (ב"י): **שעיניו כהות**. משום דפסוטיא דקרא הוא שיסתם עיני שכלו וכמו שפירש"י בחומש פ' שופטים לכן משמעינן דגם בעיניים ממש מיירי קרא שסופן להיות כהות ומ"ה לא מייתי פסוק דפ' שופטים דכתיב יעור עיני חכמים דהסם יומר פשוט דמיירי בעין השכל דחכמים ומייתי יעור פקחים שבכל התורה נאמר פקח על עיני בשר ומתרי קראי ליפוק מרי מילי שיסתם שכלו וזה מיד בחומו הדין ושיתעור לסוף ימיו. וגם דשל שופטים מיירי בפילו בלוקח שוחד לשפוטו אמת כדפירש"י שם משום דכתיב בשר לא תטה ולא תביר ודוק ממ"כ בפ' משפטים (רמ"ז): **שנאמר ושחד לא תקח כו'**. במשנה שבבלי וירושלמי מ' ושאל לא תקח כי השחד יעור עיני חכמים ופסוק זה לא נמצא בשום מקום דבפ' שופטים כתיב ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים. וצ"ל שכן היה בס' הת"ט ג' הת"ט ולא תקח שחד כו' כמבואר מדבריו בסוף מס' ידים שכתב להמנא נמכוין כאן על מה שכתוב אחריו לאל לקיים בדבר טוב ע"ש והיינו קרא דפ' שופטים. ולפ"ז מ"ש התוי"ט כאן ד"ה וכן דיין כו' ממרא רש"י בפ' משפטים כו' לריך להגיה בפ' שופטים דגם שם פירש"י כן (לה"מ). תוי"ט ד"ה **שנאמר כו' בסוף מס' ידים**. ע"ש. וצ"ל דלא מקרי מסיים בדבר רע אלא כשהרע הוא מלמע פסיקתא. אבל הכא ה"ק ושחד לא תקח לפי שהשחד יעור כו' ולפיכך אני אומר לא תקח וא"כ אפיר מסיים בדבר טוב והאלה (ש"ל):

סליק מסכת פאה

הלכתא גבירתא כללא דפרק ח'

משנה א משפסקו גם עניים החלשים מללקט בשדה תבואה מותר כל אדם בלקט שו"פ. ובכרם אחר שעזבוהו כת השניי' מהעניים. ובזיתים אחר כ"ג חשון:

משנה ב בשעת הקציר ובציר נאמנים העניים על פירות שבידן. לומר שהן לקשו"פ. כדי לפטרן ממעשרות. ובשנת ג' וו' בשמיטה נאמנים לומר שהן מעשר עני. ובן לוי ע"ה נאמן בכל השנים לומר על פירותיו שהן מעש"ר שקבל:

משנה ג וכל הנך נאמנים רק במה שרגילין לקבל. כגון חטין [נ"ל ה"ה שאר ה' מיני תבואה. רק אורחא דמלתא נקט]. או על שבולת של אורז. ועל פולין. ואין נאמנים על קמח או פת או אורז מנוקה או פולין טחונים. נאמנים על השמן לומר שהוא מעש"ר ועני אבל לא שהוא מלקט שו"פ:

משנה ד נאמנים על ירק חי אפילו מרובה. ועל מבושל כשהוא מועט שהוא מעש"ר או מעש"ע. אבל לא שהוא לקשו"פ:

משנה ה כשמחלק מעשר עני בגורן שאין מצוי שם בנ"א אחרים לפרנס העני. אם המעשר עני שמחלק הוא חטין יתן לכל עני חצי קב (הוא כגודל י"ב ביצים). ואם שעורין יתן קב. ואם כוסמין קב וחצי. ואם גרוגרות קב. ואם דבילה מנה (הוא כ"ה לאטה). ואם יין חצי לוג. ואם שמן רביעית הלוג. ואם מחלק שאר פירות שאינן ראויים לסעודה. יתן בכדי שיוכל ליקח בעדן ב' סעודות חיטין:

משנה ו ואפילו מחלק המעשר עני ללוי וכהן עניים אף שיש להם ג"כ תרומה ומעשר ראשון לא יפחות להן מהמעשר עני משיעור הנ"ל. ורק אם יש לו קרובים עניים שאינן כאן. רשאי להציל החצי ממעש"ע שיש

המשך הלכתא גבירתא בסוף פרק ז